

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Kazuistika zapojení dítěte: před a po

Brno, 20. – 21. 11. 2019

Ondřej Bouša, Markéta Nováková

... před projektem

- Konference v roce 2014 k 25. výročí Úmluvy o právech dítěte
- První příspěvek o významu a možnostech participace dětí
- Vyjasnění právních povinností státu zajistit participaci (ÚPD, Úmluva o výkonu práv dětí, NOZ...)
- Nesouhlas některých aktérů
- Obtíže při prosazení do praxe

... dnes

- Běžné přijímání zapojování dětí
- Stále není důsledné – opomíjení některých agend (paternity, schvalování právního jednání – dědictví)
- Vyvažování mezi bezpečím dítěte a participačními principy
- Nicméně velký posun v myšlení – dnes není otázka zda (dítě zapojit), ale jak
- Limity Úřadu
- Úřad se usiluje o zapojení se do všech fází participace

Názor dítěte

- Přímé zapojení dítěte přináší takový pozitivní efekt na dítě (i na rodinný systém), který se nedosahuje žádným jiným (expertním) způsobem (McIntosh, 2008)
- Děti zdůraznily důležitost „mít slovo“, spíše než mít moc dělat nějaká rozhodnutí samy (Morrow, 1998)
- **Výchozí předpoklad: dítě je schopno vyjádřit svůj názor. Tento předpoklad je eventuálně nutné následně v konkrétním případě vyvrátit.**

Případ 9letého Adama

- **Návrh matky** na svěření chlapce do její péče za dobu před a po rozvodu, výživné, styk. UMPOD je kolizním opatrovníkem. Matka a dítě v ČR, aktuálně dítě na prázdninách s otcem u jeho rodiny v Itálii.
- Cca měsíc před tím bylo zahájeno na **návrh otce** řízení u italského soudu (v době prázdninového pobytu nezletilého). Otec uvádí, že syn se nechce vrátit do ČR.
- Řízení v ČR přerušeno (litispendence).
- Italský soud se prohlásil **nepříslušným**.
- Český soud pokračuje v řízení a PO svěřuje dítě do péče matky + zákaz vycestování. Rodiče stále žijí v jedné domácnosti.

Případ 9letého Adama

- PO – upraven styk otce se synem 2x týdně
- Rodiče vzájemná trestní ozn. (únos otcem, týrání dítěte matkou)
- Výzva rodičům ke spolupráci – apel na rodičovskou odpovědnost
- Informace od obou rodičů, že syn si přeje být s otcem, matka jej nezvládá. Otec pobývá v ČR a všechen čas tráví se synem, matka musí pracovat, otec nezl. ovlivňuje.
- **Otec** nesouhlasí s tím, aby UMPOD jednal jako opatrovník dítěte a **neuděluje souhlas, aby se UMPOD setkal, hovořil nebo jednal se synem.** Otec poučen o povinnostech opatrovníka dle čl. 10 Úmluvy o výkonu práv dětí.
- Adam **informován** prostřednictvím **dopisu** - jedno z témat při pozdějším rozhovoru na UMPOD.

Případ 9letého Adama

- OSPOD v bydlišti vyzýván ke spolupráci. Dítě není vedeno jako ohrožené, navštívili dítě v rodině. Krajský úřad sdělil, že nemají do věci zasahovat. Až po cca roce byl nezl. vyhodnocen jako ohrožené dítě. Dítě slyšeno i na Policii ČR.
- Chlapec vše v ČR nenuje (zlí učitelé i kamarádi, kamarády má na pláži v Itálii, chutná mu tam jídlo, chtěl by tam být, zde ho zmlátila babička).
- Otec navrhuje smírné řešení – střídává péče IT – ČR po půl roce.
- Matka si neví rady s péčí o syna, konzultace s psychologem, syn je vzdorovitý, jen hraje PC hry, matku ignoruje
- UMPOD navrhuje mediaci, rodiče přislíbili včetně účasti dítěte.

Případ 9letého Adama

- **Pohovor** sociální pracovnice UMPOD **s dítětem**: Chlapec na matce nevidí nic dobrého, nudí se s ní, ona i její rodina na něj bezdůvodně křičí, na otci je vše dobré, vše ho s ním baví, radostně vzpomíná na Itálii. Vše na otci je extrémně pozitivní, vše na matce extrémně negativní, chce říct soudu, že chce být v Itálii. **Vyhodnocení psychologa**: co nejrychlejší řešení po právní stránce, a to výlučná péče jednoho z rodičů (alespoň do změny konfliktní situace mezi rodiči).
- OSPOD nařizuje rodičům terapii. Syn má problémové chování k ženám, otec ho nenapomíná.
- **Znalecký posudek** – matka má lepší výchovné předpoklady.

Rozhovor s Adamem

Otec

- *„Baví mě jen to, co dělám s tátou, protože máme stejné zájmy“.*
- Chodil s tátou do kina, nakupovat a dělali, co je společně bavilo
- ...si hraje s míčem na zahradě a dělá, co ho baví, všechno společně je baví spolu
- Chtěl by žít s otcem, nejraději v Itálii, protože tam to má rád a protože s tátou mají hodně společného

Matka

- Co děláš s mámou: *„nic, čas trávím s tátou“*
- *„S mamkou jsem se nudil, když tu táta nebyl“.*
- *„Jestli neudělám tohle, tak mi nechá odebrat hračky“.*
- *„Ráno se vzbudím a ona na mě už křičí, já nechápu proč, vůbec tomu nerozumím“.*
- *„Vaří samé hnusné věci, nemám to rád“.*

Děláme spolu
hodně věcí,
které nás
baví, a já
jsem za to rád

Baví mě to, já
vyskočím a
řeknu juchůůů

Náš znak, že
je to dobrý

Nudím se, třeba
když byl táta
v Itálii. Ona
pořád pracuje.

Jsem
vystrašený,
hodně se
bojím.

Něco dělám a ona mě fotí
a já to nechci, jsem pak
rozzlobený! Nemá právo
mě fotit, když nechci!

Bije mě, a já
pak hodně
brečím.

...já nevím co se
děje...

Vyjádření psychologa k rozhovoru

- Dítě se aktuálně nachází **uprostřed** vyhroceného interparentálního **konfliktu**, který naplňuje prakticky všechny pro dítě **nejvíce rizikové atributy konfliktu**
- Závažné zasažení Adama interparentálním konfliktem, zejména ve smyslu tzv. triangulace – **zatahování do konfliktu**
- Přirozený **obranný mechanismus** dítěte – **nekritické přiklonění se na stranu „silnějšího“** rodiče jako neuvědomovaná **ochrana sebe sama** a recipročně odcizení od rodiče druhého
- Reakce dítěte sděluje **informace o konfliktu** a jeho zvládnání dítětem, **nikoliv** však **o kvalitě vztahu dítěte** s jedním nebo druhým rodičem z dlouhodobého hlediska

Vyjádření psychologa k rozhovoru (2)

- Extrémnost zjištěného názoru odráží **extrémnost situace**, ve které se nachází.
- **Stres z dlouhodobého konfliktu** se navíc evidentně přelévá také do dalšího prostředí dítěte.
- **Nezbytný krok** k ochraně dítěte – co **nejrychlejší řešení po právní stránce**. Adaptace na **jakékoli řešení** hodnotíme jako **méně zatěžující** než setrvání v aktuální situaci.
- **Aktuálně** nemůžeme uvažovat o jiné formě péče než o **výlučné péči jednoho z rodičů**.
- **Dokud rodiče nedokáží stabilizovat svou situaci**, snížit intenzitu konfliktu a zaměřit se na potřeby dítěte, může jejich **společné působení** na dítě představovat spíše **prohlubování jeho traumatu**.

Případ 9letého Adama

- **Příprava na soudní jednání** – příprava právníka psychologem (reakce na znalecké posudky, informace k výlučné péči, rizika dopadu konfliktu na dítě, faktor času – riziko)
- **Soudní jednání:** Adam svěřen do péče matky, upraven omezený styk s otcem. Soud zohlednil nejen stanovisko nezletilého, ale jeho zájem, kdy matka je schopna lépe pečovat.

Případ 9letého Adama

- **Nezletilý** byl **přítomen** pouze u **vyhlášení rozsudku** na žádost opatrovníka. Soudkyně mu srozumitelně vysvětlila důvody. Přítomnost právníka (jako zástupce opatrovníka) a psychologa.
- Otec se neodvolal, rozhodnutí nabylo právní moci.

Případ 9letého Adama – situace nyní

- Po téměř 2 letech informace od matky
 - Situace se zklidnila, chlapec se smířil s péčí matky
 - Kontakt s otcem i nad rámec soudního rozhodnutí (dohoda na OSPOD)
 - I rozvod proběhl relativně „nesporně“
 - Souhlas s tím, že se nebude péče o dítě měnit
 - Přetrvávají problémy ve vztahu s některými příbuznými

Fáze zapojení

Poskytnutí informací – potřebných k rozhodování

Možnost vyjádřit svůj názor

Zohlednění názoru dítěte

Závěrečné informace – rozhodnutí

Realizace

Dopis dítěti, komunikace s OSPOD, informace během rozhovoru, včetně společného pročtení dopisu

Rozhovor s dítětem na UMPOD a jeho zprostředkování soudu

Soud měl k dispozici přepsaný rozhovor s dítětem (= názor) a zároveň vyjádření psychologa (= zájem z pohledu psych.) a celkové doporučení opatrovníka

Informace pro dítě přímo v jednacím síni

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Děkujeme za pozornost

